

Banjšice

Na širnem kamnitem morju

Dostop: Iz Nove Gorice čez Grgar, Grgarske Ravne do Bat in Banjšic (22 km). Lahko pa tudi s ceste Idrija–Tolmin v Dolenji Trebuši zavijete na levo in potem dvakrat na desno v Čepovanski dol. V Čepovanu se spet podate na desno k Dragi in naselju Pri Cerkvi (870 m), ki sta dva zaselka dolge vasi Lokovec. Od tam peljeta dve planinski poti na Lašček (1021 m).

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Deželica ima malo obiskovalcev, a tisti, ki se prvič znajdejo na Banjšicah, so presenečeni nad njeno samotno svojskostjo in so prevzeti nad njenim razgibanim reliefom, starosvetnostjo vasic, prostranostjo, ki se širi v čudovite razglede na Triglavsko pogorje, Beneško Slovenijo in Tržaški zaliv.

Razlog te zemeljske razgibanosti, ki je tako blizu oblakom, so zlati različno trde apnenčaste kamnine. Bolj ko so se kje »topile«, bolj so se podolja in senčne grape poglobljale. Ponekod pa so tla tudi flišna, prav kakor v Brdih, ki jih je videti onstran doline Soče, z obiljem lapornatega apnenca in peščenjakov. Ti predeli so zeleni, prekriti s prstjo. Na vzhodu Banjšic prevladujejo kredni in jurski apneneci, zato se je tam razvil pravi tipični kras s suhimi dolinami, vrtačami, uvalami, kopastimi vrhovi, jamami in brezni. Okoli vasi Lokovec je kar 45 vrtač na kvadratni kilometer. Voda je izginila v notranjost, redkokje so ostale slabotne vodice. Zato so Banjšice v glavnem suhe.

Iz doline Gorenje Trebuše in suhega Čepovanskega dola peljejo na banjško planoto zdrte ceste, ki so sicer zelo slikovite in avanturistično razpoloženemu vozniku lahko v užitek, a

le če svoj avto jemlje kot čevelj. S te vzhodne strani je banjško površje v glavnem nerazrezano, je le velika planota, večkrat tudi mehko oblikovana, razmejena z živicami, tako da se vam včasih zazdi, kot da ste zašli v Toskano. V celem so Banjšice nerazčlenjen, velik kamnit blok na višini 700 do 800 metrov, ki se na vzhodu vzpne nad 1000 metrov. Ne glede na to, da v lepem vremenu vidite morje, je podnebje celinsko. Zaman se boste ozirali po sredozemskem rastju. Za kmetovanje

Razpotje v Lokovcu. Kdor si za vzpon na Lašček izbere levo pot, bo za povratek enak čas porabil na desni poti.

so slabe razmere, tu se bolje godi le govedu in drobnici. Naplavljenе zemlje je malo, tudi preperina je pičla. V kakšni vrtači bo vaše oko prijetno poživil pogled na rdečo kraško prst. Pogozenost tu ni ravno izrazita, razen v bočju na soški strani, a še tam je hosta bolj grintava. Vse to nam govori, da se je na Banjšicah kmetom zmeraj bolj slabo godilo. Tako je tudi danes, zato so kraji še zmeraj redko naseljeni, v majhnih skupinah zbližanih domačij. Številni domovi so razseljeni.

Vse to paradoksalno povečuje speči turistični kapital te deželice, idealne za popotnike, ki gojijo svojo svobodo, ki imajo radi dolge sprehode, sonce in veter. Na Banjšicah boste dolgo hodili in ne bo vas strah, da bi se izgubili. V Sloveniji bi težko našli še kje bolj odprto razgledno območje; tu zmeraj več, kje si in kam se moraš obrniti.

Za konec si prihranite Lokovec. Poleg Davče je to najbolj prostrana slovenska vas: 9 kilometrov je dolga, dva kilometra široka, v njej živi okoli 400

Na vrhu Laščka, najvišje točke na Banjšicah

V Lokovcu, najbolj raztegnjenem slovenskem naselju, so lahko tudi puste skale prijazne.

Stoletje nazaj so bile te poljane krvave.

sta v zadnjih sto letih popolnoma prekrila strašno razdejanje v 11. soški ofenzivi jeseni 1917, ko je na Banjšicah umrlo 40 000 italijanskih in 10 000 avstrijskih vojakov. Le ob sončnem zahodu lahko v posebni luči na travnih planjavah, če niso meliorirane, vidite na stotine bombnih kraterjev.

Pomlad na Banjšicah. V ozadju Julijske Alpe.

Vzpon na najvišji vrh Lašček lahko mine kratkočasno v oprezovanju za gobami pa tudi ob zobanju malin, ki na robovih kolovozov izdatno rodijo. Pot je od parkirišča v Srednjem Lokovcu in nazaj dolga 11,5 kilometra. Domačini, ki so to pot tako natančno

duš. Hiše so bolj skupaj le v Srednjem Lokovcu, imenovanem tudi Pri Cerkvi, kjer je gostilna (ob sredah zaprta), sicer pa je Lokovec kraj ličnih samotnih domačij, ki jih obkrožajo lepo urejeni vrtovi, njivice, travniki in pašniki. Še posebno pa popotnika poleti očarajo bujne cvetne grede ob vrtovih, hišah, na križiščih ali znamenjih. Ta skrb za lepe domove med globelmi, vrtačami in brezni priča o sijajni kulturi domačih obrti, ki so nekoč cvetele na Banjšicah, o čipkarstvu, tkalstvu in kovaštvu. Narava in prizadeven človek

izračunali, čeprav vijuga čez drn in strn, čez gozdove in goličave, in ki jim je veliko do tega, da kdo pride v njihove zares samotne kraje, prijazno zagotavljajo, da z vrha Laščka lahko v polobratu hkrati vidiš Triglav, Furlanijo in Tržaški zaliv; in v zalivu, če je posebno lepo, celo ladje. Banjšice so mirno morje, Lašček je njihov krmilni stolp in vi ste mornar, tisti iz Senekovega reka: *tranquillo quilibet gubernator est*, na mirnem morju je lahko vsakdo krmar.